

УДК 323.1:328.185(477)

В. Пасічник

УКРАЇНСЬКА НАЦІОНАЛЬНА ІДЕЯ ЯК КОНЦЕПТУАЛЬНА ОСНОВА БОРОТЬБИ З КОРУПЦІЄЮ ТА ПРОВЕДЕННЯ ІНСТИТУЦІЙНИХ РЕФОРМ В УКРАЇНІ

Досліджено корупцію як суспільне явище. Проаналізовано корупцію як загрозу національній безпеці. Розглянуто причини виникнення і шляхи подолання корупції. Обґрунтовано роль української національної ідеї як концептуальної основи інституційних реформ в Україні з метою зміцнення національної безпеки, подолання корупції, бюрократизму та відчуження народу від влади, а також суспільства від держави.

Ключові слова: українська національна ідея, національна безпека, корупція, бюрократизм, відчуження, інституційні реформи.

На сьогодні корупція перетворилася в реальну загрозу національній безпеці України. Так, в Україні і за кордоном наголошують на високому рівні корумпованості українських чиновників, а корупція набула ознак системного явища українського суспільства, яке поширює свій негативний вплив на всі сфери суспільного життя. Про це, зокрема, свідчать показники щорічного індексу сприйняття корупції у 2011 р., який оприлюднила організація Transparency International, відповідно до яких Україна посіла 152 місце з 183 країн світу [1]. Transparency International – це авторитетна міжнародна громадська організація, що бореться проти корупції, яка з 1995 р. щорічно видає звіт щодо корупції, маючи на меті подолати це негативне суспільне явище як в окремих країнах, так і в світі загалом. Рейтинги цієї організації свідчать, що корупція в Україні прогресує. Так, у 2006 р. Україна посідала 99 місце в цьому рейтингу, в 2009 р. – 146-е, у 2010 р. ситуація дещо покращилася, і вона зайняла 134 місце, однак вже у 2011 р. Україна опустилася на 152-е місце [2]. У 2012 р. Україна за рівнем корупції піднялася із 152 на 144 місце, набравши лише 26 балів із 100 можливих, де показник нижче 30 балів вважається “ганьбою для нації” [3].

Отож корупція все глибше розростається і укорінюється у нашому повсякденному житті, вона сприймається політичною елітою та широкими верствами населення як основний, швидкий та найбільш дієвий засіб вирішення питань та досягнення своїх цілей. Корупція душить країну, гальмує її розвиток, перешкоджає проведенню реформ, деморалізує населення. Можна навіть стверджувати, що корупція в Україні набуває таких масштабів, коли на сьогодні існуюча держава, яка покликана забезпечувати її національну безпеку, сама у теперішньому її стані перетворюється у своєрідну загрозу національній безпеці України. Різні контролюючі та перевіряючі органи державної влади займаються фактично державним рекетом. Силіві структури, які повинні забезпечувати національну безпеку і вести боротьбу із корупцією, самі уражені цією суспільною хворобою, часто порушують закон, зловживають своїм становищем, прикривають діяльність кримінальних структур. Державні посадові особи та навіть окремі політичні сили активно використовують корупцію для свого збагачення, завоювання та здійснення політичної влади.

Доцільно зазначити, що в Україні вживаються певні заходи щодо боротьби з корупцією. Приймаються відповідні закони, концепції, стратегії та плани дій боротьби із корупцією. Зокрема, 7 квітня 2011 р. був прийнятий Закон України “Про засади запобігання і протидії корупції”, проект якого отримав підтримку експертів Групи країн проти корупції Ради Європи (GRECO). Відповідно до нього, у жовтні 2011 р. відповідним указом Президента була затверджена Національна антикорупційна стратегія на 2011 – 2015 рр. Тобто Україна має достатню розроблену нормативно-правову базу боротьби із цією соціальною хворобою. На найвищому державному рівні і систематичній основі запроваджено проведення службових нарад за участю правоохоронних органів, на яких розглядаються проблемні питання та конкретні заходи щодо боротьби з корупцією.

Однак корупція в Україні не зменшується, а навпаки зростає, що свідчить про низький рівень ефективності цих заходів держави у цій сфері, на чому наголошують дослідження вітчизняних та міжнародних рейтингових агентств про зростання корупції в Україні. Як слушно зазначає Г. Ситник, за умов, коли у провладній еліті та широких верств населення переважають користоловство та зневага до закону, корупція перетворюється на визначальний структуроутворюючий елемент повсякденного політичного та економічного життя суспільства [4]. У таких країнах нормативні акти про боротьбу з корупцією як правило позбавлені реального механізму досягнення задекларованих цілей і більшою мірою мають за мету створити лише видимість активної діяльності, а реально боротьба з корупцією досить часто використовується як засіб розправи з представниками політичних і економічних кланів, які є суперниками цієї провладної еліти [5]. Так, наприклад, прийнявши Національну антикорупційну стратегію на 2011 – 2015 рр. у жовтні 2011 р., вже влітку 2012 р. Верховною Радою приймається відповідний закон про державні закупівлі, які відмінюють тендери про здійсненні державних закупівель, що суперечить положенням цієї стратегії, зокрема необхідності “удосконалення законодавства щодо процедур державних закупівель та впровадження системи їх зовнішнього аудиту, забезпечення прозорості процесу державних закупівель” [6]. Тобто на практиці робиться якраз все навпаки.

Дослідження корупції як суспільного явища здійснювало багато вітчизняних та зарубіжних дослідників. З них можна виділити роботи Г. Ситника, М. Мельника, Л. Аркуші, О. Гіди, О. Дудрова, В. Лукомського, Є. Невмержицького, О. Новакова, А. Сафоненка, О. Терещука, С. Шалагунової, Ф. Шутьженко, Л. Багрія-Шахмтова, Ю. Бауліна, П. Геги, А. Закалюка, В. Зеленецького, О. Кальмана, М. Камлика, В. Клименка, В. Коржа, С. Омельченка, А. Редька, О. Светлова, І. Туркевича, М. Хавранюка та інших. Осмисленню корупції присвячено роботи зарубіжних авторів: В. Мілера, О. Гределанда, Т. Кошечкіної, К. Абдієва, М. Аврека, М. Бартошина, А. Волобцева, В. Комісарова, П. Джерелі, Н. Кузнецової, С. Пунделя, Л. Петтера, Г. Сатарова та інших. Використовуючи наукові здобутки цих дослідників, автор статті пропонує свої підходи щодо боротьби з корупцією. На нашу думку, для того, щоб побороти корупцію в Україні, необхідне докорінне реформування її державного управління на засадах української національної ідеї, яка передбачає будівництво національної держави та нової духовної цивілізації.

Метою статті є аналіз корупції як загрози національній безпеці та пошук напрямків реформування Української Держави на засадах української національної ідеї задля зміцнення її національної безпеки шляхом подолання корупції та підвищення ефективності її державного управління.

У преамбулі Закону України “Про засади запобігання і протидії корупції” № 3206-VI від 07.04.2011 р., корупція розглядається як використання особою наданих їй службових повноважень в органах державної влади та місцевого самоврядування та пов’язаних із цим можливостей з метою одержання *неправомірної вигоди* або прийняття обіцянки/пропозиції такої вигоди для себе чи інших осіб або відповідно обіцянка/пропозиція чи надання неправомірної вигоди особі, або на її вимогу іншим фізичним чи юридичним особам з метою схилити цю особу до протиправного використання наданих їй службових повноважень та пов’язаних із цим можливостей [7]. Як неправомірна вигода, у цьому законі визначаються грошові кошти або інше майно, переваги, пільги, послуги, нематеріальні активи, що їх без законних на те підстав обіцяють, пропонують, надають або одержують безоплатно чи за ціною, нижчою за мінімальну ринкову. Простіше кажучи, під корупцією прийнято вважати факти, що пов’язані зі зловживанням владою з метою отримання особистої вигоди і спрямовані, здебільшого, на підкуп державних посадових осіб, щоб вплинути на об’єктивність або неупередженість прийняття ними державно-управлінських рішень, а також на вчинення чи невчинення дій під час виконання наданих їм службових повноважень. Безпосереднім суб’єктом корупційного правопорушення є державний чиновник будь-якого рангу, політик, керівник громадської або господарської організацій, вчинки яких за певну винагороду на користь інших осіб мають протиправні, аморальні і суспільно небезпечні результати для нації та її складових (інших осіб, суспільства та держави) [8]. У підсумку корупція стає одним із основних внутрішніх чинників, які перешкоджають реалізації національних інтересів, порушенню балансу інтересів особи, суспільства і держави, а тому становлять собою загрозу національній безпеці країни.

У Національній антикорупційній стратегії на 2011 – 2015 рр., затвердженій Указом Президента № 1001/2011 від 21.10.2011 р. вказуються такі основні причини виникнення і поширення корупції в Україні: “недостатній рівень доброчесності окремих осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування; недосконалість адміністративних процедур (їх відсутність або нечіткість); наявність у органів державної влади та осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, широкого спектра дискреційних повноважень; невідповідність рівня оплати праці осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, обсягу їх повноважень; несприятливий режим підприємницької діяльності та наявність економічних пільг для певних категорій підприємців; низька ефективність заходів, що вживаються правоохоронними органами, органами пр.ратури та судами, щодо притягнення винних у вчиненні корупційних правопорушень до відповідальності; толерантність та відсутність критичного ставлення суспільства до проявів корупції; сприйняття населенням корупції як одного із засобів досягнення бажаного результату” [9]. Г. Ситник перераховує такі чинники, що зумовлюють корупцію: ненадійний контроль за діяльністю чиновників, слабкість покарань, відсутність свободи преси, роздутий бюрократичний апарат і висока різниця в оплаті праці службовців державного і приватного сектора, що спричиняють відповідний “ступінь спокуси”, суперечності в законодавстві та у підзаконних актах, обмеження конкуренції, “тінізація” економіки, недосконалість державної кадрової політики, результатом якої є недоброчесний державний службовець як типовий представник органів державної влади і місцевого самоврядування, висока вартість життя та низький рівень правової і політичної культури населення [10].

Погоджуючись із вищеназваними причинами, доцільно зазначити, що корупція є лише проявом хронічної суспільної хвороби в Україні, назва якої – бюрократизм. В. Атаманчук бюрократизмом вважає таку форму здійснення влади, при якій відбувається підміна загальної волі організації (суспільства, громадян) волею групи осіб, коли відбувається суб'єктивістська, довільна, часто протизаконна зміна форм і методів ведення певних справ, що зумовлена такими причинами: нераціональною побудовою державного апарату, в якому немало дублюючих, паралельних структур; відсутністю або слабким правовим регулюванням процесів владних відносин і управління з погляду як матеріальних, так і процесуальних норм; низьким рівнем контролю за дотриманням встановлених процедур; недостатньою професійною підготовкою політичних діячів та державних службовців [11].

Виникнення бюрократизму зумовлюється тією обставиною, що управлінський апарат виділяється із суспільного цілого, у якого виникають свої специфічні групові інтереси, які суперечать, а чомусь протистоять інтересам суспільства, національним інтересам загалом. Так, К. Маркс зазначає, що бюрократія перетворюється в замкнуту спільноту у державі, що характеризується “державним формалізмом” У середовищі громадянського суспільства, створюючи відповідну квазідержаву в державі і відповідно є особливим способом здійснення політичної влади [12]. Бюрократизм як суспільне явище має виключно негативне значення, оскільки спричиняє деформацію свідомості чиновника, яка відбувається під впливом роботи в апараті управління, що призводить до формування у відповідній категорії осіб особливої функціональної свідомості, “корпоративної” етики і психології, які, користуючись своїм службовим становищем, чинять свавілля над залежними від нього людьми, чесними громадянами, прикриваючись формалізмом, тяганиною, чинопочитанням, буквоїдством, тобто торжеством букви інструкції чи наказу над суттю справи, переслідуючи при цьому свої корисливі й егоїстичні інтереси [13]. При цьому бюрократія зловживання владою приховує імітацію бурхливої діяльності, в якій не береться до уваги її ефективність та дійсне вирішення назрілих проблем у суспільстві. Вона продукує саме паперову творчість, складання звітів про проведення численних заходів та вирішення справ, які здійснюються хіба що в уяві чиновника і на папері його звітних документів, а не в реальному житті. Бюрократія демонструє прискіпливу дотошність у дотриманні певного управлінського процесу, не беручи до уваги його кінцевий результат та відповідність цього результату необхідним критеріям ефективності. Тут основне прозвітувати начальству про виконання виконаного доручення, що може гарантувати досягнення подальшого кар’єрного росту, а не відданість справі, дійсна користь його діяльності для суспільства і вирішення у ньому назрілих проблем, забезпечення його подальшого розвитку.

За атрибутикою бюрократизму часто можна спостерігати приховане намагання використання влади ради особистої користі. Своїми діями чиновники штовхають громадян до хабарництва, щоб вони лише у такий спосіб могли б позитивно і у швидкий спосіб вирішити свої проблеми, що і є основним джерелом корупції в державі. Як наслідок, виникає й функціонує бюрократизм як певний суспільний інститут, що створюється, підтримується і відтворюється певною уставленою системою взаємозв’язків в організаційних структурах, до того ж часто незалежно від спонук і настроїв людей, залучених у його механізми. Потрапивши в таке середовище, людина оплутується відповідною системою цих взаємозв’язків і стає складовою відповідної бюрократичної системи. Негативні наслідки бюрократизму та корупції полягають у тому, що вони

гальмують розвиток суспільства, душать талант і його творчість, насаджують рутину, сірість та убогу посередність, знищують справедливість, роз'їдають суспільство, призводять до систематичного порушення у ньому законності і правопорядку, призводять до морального виродження та духовної деградації народу. Доцільно зазначити, що бюрократизмом хворіють не лише державний апарат, він має місце також у громадських об'єднаннях та політичних партіях, структурах великого бізнесу, інформації, освіти, науки і навіть у церкві тощо.

Бюрократизм та корупція – це хронічна хвороба українського суспільства, якою вона “заразилася”, перебуваючи у складі Російської імперії, а згодом Радянського Союзу. Цю бездушну бюрократичну систему висміювали ще свого часу Т. Шевченко (поема “Сон”), М. Гоголь (п'єса “Ревізор”) та інші визначні українські політичні та культурні діячі. Бюрократична система в Російській імперії знаходила нарікання не лише в українців, а також серед росіян. Р. Фадєєв констатував, що бюрократична опіка дійшла в Російській імперії до крайніх своїх форм, що виражалося в механічному відношенні уряду до поточного життя народу і навпаки [14]. У 1905 р. Л. Тихомиров аналізуючи попередній сорокалітній пореформений період після відміни кріпосного права, назвав його “бюрократичною узурпацією” влади, оскільки при вирішенні назрілих суспільних справ існуючий бюрократичний лад знищує і душить самостійну роботу громадян і нації, унеможливує їх свідому участь у вирішенні суспільних справ, верховна влада (цар – В. П.) не може ні знати, ні обговорити, ні перевірити майже нічого з того що відбувається в країні, а тому єдиною дійсною владою країни є канцелярія, тобто бюрократія [15]. Це стало причиною Жовтневої революції 1917 р., яка виникла як реакція на засилля існуючої тоді бюрократії, однак вже через кілька років її ініціатор і керівник В. Ленін із глибоким занепокоєнням почав говорити про всепоглинаючий бюрократизм тепер вже у апараті партії та державі, які він сам же і створив, а в кінці свого життя дійшов висновку, що якщо щось і погубить соціалізм, так це бюрократизм, що власне і сталося. Саме бюрократизм створив відповідний механізм гальмування розвитку країни, проти якого безуспішно боролися М. Хрущов та М. Горбачов, що і стало врешті-решт причиною розпаду СРСР.

Однак після виникнення незалежної Української Держави та здійснення переходу від тоталітаризму до демократії, успадкований від СРСР державний апарат і надалі залишався повністю занурений у бюрократизм. Спроби Л. Кучми, В. Ющенко, Ю. Тимошенко та В. Януковича на початку свого правління побороти бюрократизм завершилися поразкою, їх згодом самих ця корумпована трясовина поглинула. Зокрема, В. Янукович у своєму щорічному посланні 2012 р. до Верховної Ради визнав, що “вже на початкових стадіях українські перетворення наразилися на перепони, які сьогодні несуть реальну загрозу гальмування процесу глибокого оновлення усіх сфер суспільного життя, призводять до знецінення здобутих результатів. Головними з-поміж них виявилися інерція і спротив корумпованої бюрократії. Протиріччя між намірами державного політичного керівництва й інтересами бюрократичних груп, сформованих за регіональним і галузево-корпоративним принципами, набувають дедалі конфліктнішого характеру” [16]. Як наслідок були значною мірою знівельовані та дискредитовані реформи, що проводилися в Україні.

Чому це відбувається? Г. Атаманчук із цього приводу слушно зазначає, що основною причиною виникнення бюрократизму є властолюбство, оскільки влада дозволяє легше, швидше і на більш високому рівні задовольняти матеріальні та соціальні

потреби, деколи, але рідко, і духовні, а іноді й інтимні; тобто вона дає можливість миттєво вирішувати особисті проблеми, на які в іншій ситуації людина витрачає десятиліття наполегливої праці [17]. Тих, хто відчув смак влади, важко навіть силою від неї відірвати. Вони готові безліч разів у будь-кого завгодно перевтілитися, аби зберегти цю владу, встаючи під прапори різних політичних сил, змінюючи політичні партії, орієнтації та свої погляди, лише б залишитися при владі. При цьому треба наголосити, що бюрократизм підживлюється самим суспільством, особливо його бізнес-структурами, оскільки є багато охочих не лише брати, а також давати хабарі, щоб у такий спосіб купити владу і провести вигідне для них управлінське рішення, порушуючи наявні юридичні та моральні норми, здобуваючи у таких спосіб конкурентні переваги. Таким чином створюється порочне коло, з якого немає виходу в існуючій системі політичних координат.

У період перебудови стало зрозумілим, що існуюча комуністична система прогнила, а тому її потрібно було демонтувати. Вважалося, що запровадження ліберальної демократії західного зразка стане ліками для суспільства від засилля існуючої бюрократичної машини. Однак, як виявилось, пострадянська держава може мати цілком респектабельний демократичний “фасад”: конституцію з набором демократичних ідеалів і принципів, розподіл влади на законодавчу, виконавчу та судову, багатопартійну систему та демократичну виборчу систему, виборні представницькі органи, можливістю обирати керівників органів виконавчої влади, відповідну судову систему, прокуратуру, активні й незалежні засоби масової інформації, що проповідують права і свободи людей [18]. Однак на ділі пострадянська бюрократія змогла пристосуватися і до цих умов. Вона продовжує управляти суспільством авторитарно-бюрократично з наголосом на адміністративний і кримінальний примус, використовуючи різні корупційні схеми і бюрократичні процедури та структури: податкові, контролюючі та перевіряючі органи, корумповані правоохоронні органи та суди тощо, здійснюючи прямий і опосередкований тиск на тих, хто бере участь у діяльності опозиції, щоб у такий спосіб тримати народ у своїй владі, надалі нагнітаючи атмосферу страху в суспільстві.

Однак бюрократизм та корупція є проявом ще більшої проблеми – це відчуження народу від влади, суспільства від держави. Чим більше це відчуження, тим поширенішою стає корупція у такому суспільстві. Тому боротьба проти корупції і бюрократизму малоєфективна, якщо не брати до уваги умови та причини її виникнення. А причиною її виникнення є відчуження народу від влади і суспільства від держави. Не розуміння цього факту призводитиме до боротьби не проти причин, а саме наслідків. Цю боротьбу не підтримає народ, який розглядає корупцію як засіб пом’якшення цього відчуження, спосіб оперативного подолання різних адміністративних бар’єрів та вирішення суперечливих норм чинного законодавства на свою користь, можливість відкупитися від свавілля різних контролюючих та розпорядчих органів державної влади. А політична еліта розглядає корупцію як ефективний засіб здобуття влади і забезпечення свого привілейованого становища в суспільстві, досягнення відповідних політичних та економічних цілей та вирішення існуючих суспільних проблем відповідно до не національних, а особистих та корпоративних інтересів.

Для подолання бюрократизму, корупції та відчуження народу від влади в Україні потрібно провести системні інституційні реформи. Концептуальною основою інституційних реформ може стати українська національна ідея. Метою цих реформ є побудова в Україні дійсно національної держави. Відкинення української національної ідеї як фундаментальної основи незалежної Української Держави є основною причиною

кризи її існування на сучасному етапі. На цьому наголошує Н. Левченко, яка загалом вдало охарактеризувала кризу вітчизняної державності, назвавши її глибинні причини [19]:

- початкова некоректність й відсутність “генерального плану” побудови новітньої української державності;

- відкинення батьками-засновниками незалежної Української Держави радикального шляху соціальних і національних перетворень як утопічного і побудова в незалежній Україні суспільної моделі, що своїм рівнем централізму нагадувала модель Радянського Союзу, тільки в зменшеній і часто пародійній формі, оскільки вона базувалася на тих же принципах казенної регламентації і бюрократичної централізації, які незадовго до цього призвели до розвалу СРСР;

- розбудувавши належним чином вертикаль виконавчої влади, політична еліта не спромоглася втілити в життя конституційну ідею побудови ефективної системи місцевого самоврядування, внаслідок чого державна машина була позбавлена природної противаги в особі безлічі самостійних і самодіяльних місцевих громад, в перші роки нового тисячоліття “забуксувала”, а потім і зовсім перестала належним чином функціонувати;

- спроба конституційної реформи 2004 р. виправити ситуацію зазнала невдачі, оскільки в конкретних умовах вона призвела до втрати єдності державної влади, внаслідок чого бюрократично централізована влада не змогла гнучко відреагувати на нові виклики та загрози національній безпеці. А реформа системи місцевого самоврядування, яка повинна була на локальному рівні компенсувати недоліки центральної влади, прийняти на себе частину її відповідальності, зробити публічне управління гнучкішим і адекватнішим змінним реаліям, здійснена так і не була;

- основна причина кризи вітчизняної державності полягає у нездатності української політичної і державної еліти створити таку модель державного будівництва, яка повною мірою відповідала б історичному досвіду та державницькій традиції України, що зумовлено ігноруванням української державницької ідеї.

Подолати кризу української державності та сконструювати дієздатну модель державного будівництва можливо винятково при опорі на українську національну ідею, яка органічно об’єднує в собі спадщину національної духовної культури і елементи загальнолюдської політичної та державної традиції, яка і повинна послужити матрицею державного будівництва, що відображає реальний історичний досвід державотворення українського народу. Українська національна ідея спроможна увібрати в себе інтереси й енергію представників всіх народів, що проживають в Україні, і стати основою для формування української політичної нації, в яку, окрім етнічних українців, можуть також органічно влитися представники інших національностей. Її втілення в життя передбачає здійснення системної модернізації державного управління загалом та державного управління національної безпеки зокрема, на чому наголошує А. Фартушний, вказуючи на онтологічний, гнеосологічний, соціальний, політичний, аксіологічний, культурологічний аспект української національної ідеї [20]. Лише поєднуючи ці аспекти української національної ідеї, можна забезпечити комплексність і системність, а відтак і успішність інституційних реформ в Україні.

Аналізуючи українську національну державницьку ідею в історичному аспекті, Н. Левченко виділяє три основні системи координат, три смислові вузли та принципи, на підставі яких може будуватися дієздатна вітчизняна державність: пріоритет людей, народу, “землі” щодо вищих світських властей; пріоритет локальної народної самоорганізації в порівнянні із загальнодержавною організацією; визнання виняткової важливості етичної

традиції, морального вимірювання політики і діяльності політиків [21]. Такий висновок був зроблений на основі історичного досвіду державотворення українського народу в період Київської Русі, Запорізької Січі та Гетьманщини, Української Народної Республіки, а також теоретичної спадщини українських мислителів з приводу формування моделі Української Держави.

Із такими висновками можна погодитися, оскільки він дійсно відображає ментальні особливості та тип української державності, яку український народ у ті чи інші історичні періоди намагався реалізувати. Узагальнюючи думки таких визначних українських мислителів, як М. Грушевського, І. Франка, П. Куліша, М. Костомарова, Г. Анрузького, М. Драгоманова, В. Липинського, Б. Кістяковського, В. Антоновича та інших, охарактеризуємо детальніше, яку державну модель пропонує українська національна ідея:

– це пріоритет людей, народу, “землі” по відношенню до державної влади, де правитель виступає першим слугою рідної землі та громади, що на ній проживає, а відтак основоположним принципом державного будівництва є народоправство, а не єдиноначальство, як це було в Росії. Українська держава повинна будуватися знизу, а не насаджуватися зверху, вона має зростати із спільних зусиль регіонів, областей і територій, які об’єднуються для спільного досягнення загальнозначущих цілей;

– пріоритет локальної народної самоорганізації в порівнянні із загальнодержавною організацією, що передбачає запровадження широкого місцевого самоврядування як основи державного управління, здійснюваного центральним народним представництвом, із найширшим самоврядуванням общин, областей та регіонів, що складається з вільних людей і об’єднаних між собою на засадах вільної спілки, заснованої на солідарності інтересів, та забезпечується сильною центральною владою, яка відповідальна, передусім, за забезпечення національної безпеки, стабільності і прогресивного розвитку нації та держави. Органи місцевого самоврядування та державної влади мають вільно обиратися всім населенням, покликани управляти місцевими економічними, просвітницькими і культурними справами відповідно до спільного українського загальнодержавного законодавства, а центральна влада здебільшого лише контролює і координує їх діяльність, слідкуючи за забезпеченням національної безпеки, законності та правопорядку, не втручаючись без потреби у їх внутрішні справи;

– визнання виняткової важливості етичної традиції, морального вимірювання політики і діяльності політиків, де політична влада має бути заснована на християнській моралі, в якій вона черпає свою легітимність, а християнська віра виступає основою та надійним і зрозумілим способом самоідентифікації українського народу, відтак боротьба за національну державність здебільшого набуває форм боротьби за віру, яка власне і відображає його суспільні ідеали організації внутрішнього життя. Ця особливість має бути врахована в процесі законодавчої діяльності, і на законодавців покладається завдання імплементувати християнські етичні імперативи в юридичні категорії, без чого закони не будуть виконувати свої функції у суспільстві. За таких умов політик в Україні для того, щоб претендувати на народну підтримку, зобов’язаний передусім отримати моральну санкцію у народу, і навпаки, державний діяч будь-якого рангу, що втратив моральну легітимність, приречений також і на втрату влади.

Висновки

Саме українська національна ідея повинна стати концептуальною основою проведення інституційних реформ в Україні та створення ефективної системи

національної безпеки. Її втілення в життя дасть змогу побудувати національну державу, подолати бюрократизм, корупцію та відчуження народу від влади і суспільства від держави, пристосуватися Україні до нових історичних умов, які характеризуються нині кризою матеріалістичної цивілізації та переходом від індустріального до інформаційного суспільства. Такий тип державності найбільшою мірою відповідає потребам, коли перед людством повстала необхідність перейти від матеріалістичної до духовної цивілізації.

Література

1. Найбільш корумповані країни світу [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://www.rate1.com.ua/ua/suspilstvo/2095>.
2. Ситник Г. П. Державне управління у сфері національної безпеки (концептуальні та організаційно-правові засади) [Текст] : підручник / Г. П. Ситник. — К. : НАДУ, 2012. — С. 368.
3. Україна за рівнем корупції у 2012 р. піднялася зі 152 на 144 місце [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://www.rbc.ua/ukr/top/show/ukraina-po-urovnyu-koruptsii-v-2012-g-podnyalas-so-152-do-144-05122012103500>.
4. Ситник Г. П. Державне управління у сфері національної безпеки... — С. 367.
5. Там само. — С. 368.
6. Національна антикорупційна стратегія на 2011 – 2015 рр. [Електронний ресурс] : затверджена Указом Президента України № 1001/2011 від 21.10.2011 р. — Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1001/2011>.
7. Про засади запобігання і протидії корупції [Електронний ресурс] : Закону України. — Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/3206-17>.
8. Ситник Г. П. Державне управління у сфері національної безпеки... — С. 367.
9. Національна антикорупційна стратегія на 2011 – 2015 рр. ...
10. Ситник Г. П. Державне управління у сфері національної безпеки... — С. 368.
11. Атаманчук Г. Государственное управление (организационно-функциональные вопросы) [Текст] : учеб. пособ. / Г. Атаманчук. — М. : ОАО “НПО Экономика”, 2000. — С. 235.
12. Маркс К. К критике гегелевской философии / К. Маркс // Соченения [Текст] : в 50 т. Т. 1 / К. Маркс, Ф. Энгельс. — М. : Издательство политической литературы, 1955. — С. 270—272.
13. Атаманчук Г. Государственное управление... — С. 223.
14. Фадеев Р. А. Письма о современном состоянии России [Текст] / Р. А. Фадеев. — СПб. : [б. и.], 1882. — С. 29.
15. Тихомиров Л. А. Монархическая государственность [Текст] / Л. А. Тихомиров. — СПб. : [б. и.], 1992. — С. 398.
16. Про внутрішнє та зовнішнє становище України в 2012 р. [Текст] : Щорічне Послання Президента України до Верховної Ради України. — К. : НСД, 2012. — С. 7, 8.
17. Атаманчук Г. Государственное управление... — С. 236.
18. Там же. — С. 223.
19. Левченко Н. В. Национальная идея как матрица государственного строительства в Украине / Н. В. Левченко // UNIVERSITATES. Наука и просвещение [Электронный ресурс]. — 2009. — № 3. — Режим доступа : http://universitates.univer.kharkov.ua/arhiv/2009_3/levchenko/levchenko.html.

20. Фартушний А. Українська національна ідея як підстава державотворення [Текст]/ А. Фартушний. — Львів : Львівська політехніка, 2000. — С. 66, 67.

21. Левченко Н. В. Национальная идея как матрица государственного строительства в Украине...

V. Pasichnyk

**UKRAINIAN NATIONAL IDEA AS A CONCEPTUAL BASIS
OF FIGHT AGAINST CORRUPTION AND REALIZATION
OF INSTITUTIONAL REFORMS IN UKRAINE**

Corruption as a public phenomenon is studied. Corruption as a threat to national security is analysed. The reasons of corruption appearing and ways of its overcoming are considered. Role of Ukrainian national idea as conceptual basis of institutional reforms in Ukraine in order to strengthen national security, corruption overcoming, bureaucracy and alienation of the people from the government as well as society from the state is grounded.

Key words: Ukrainian national idea, national security, corruption, bureaucratism, alienation, institutional reforms.